

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Clani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za neclane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni;
za četrt leta eno krono; posamne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 143.

V Ljubljani, 10. maja 1902.

Poštno-hran. št. 849.872

Kmetijstvo.

Poljedelstvo.

Najboljše trave na njivi in travniku.

Prave ali sladke trave ob enem z nekaterimi zelišči dajo dobro, redilno krmo naših boljših travnikov. Imajo z večine votlo, okroglasto, večinoma kolenčasto bilko, ki jo sklepajo dolgi, ozki listi, deloma kot nožnica. Njihov cvet nima lepo barvnih cvetnih listkov, kakor nas to razveseljuje pri drugih cvetlicah, tudi nobene prave čaše, ampak le po dve neznaatni plevi, ki obdajata moške in ženske spolne organe, prašnike in pestiče. Pleva imajo na koncu mnogokrat daljše in krajše bodice, ki jim pravimo rese. Vsak cvetec ima obdan od obeh plev po tri prašnike in eden, skoraj vselej pa po dva pestiča. Le vonjavka (rosulja ali dišeča trava) ima dva prašnika in dva pestiča. Jeden ali več travnih cvetkov obdaja zopet po dvoje večjih krovnih plev in vse skupaj tvori potem klasek. Iz več na enem vrtencu nabranih klaskov nastane klas, latnat klas ali dozdevni klas ali lat. Ob času cvetja kukajo prašnikovci vratovi iz klaskov venkaj, iz njihovih prašnic se vsipa rodovitni cvetni prah in iz malo porajtanega trav-

natega cveta se naredi seme. Najvažnejše trave bi bile:

1.) Angleška pahovka (ali ljujlika). Če tudi ima ime tuj zvok, je vendar ta trava pri nas vže davno udomačena, toda pred nekaj leti so se ljudje le malo zmenili zanjo. Njeni klaski nimajo res in so na vrtencu vretenčasto nabrani. Trava je večletna, to se pravi, skozi več let požene spomladi sama od sebe, cvete meseca rožnika in daje, če jo v pravem času pokosimo, zelo tečno krmo.

2.) Laška pahovka. Ta se od angleške pahovke lahko razločuje v tem, da imajo klaski rese in da stoje nekoliko bliže skupaj. Cela rastlina je bolj svetlozelenkaste barve in ima višje, mehkejše, bolj pokončne bilke. Cvete celo poletje, vztraja pa samo dve do tri leta in ne prenese hudega zimskega mraza. Laška ljujlika ljubi bolj tople lege, in dobro, mastno zemljo bolj nego angleška, zato da pa tudi boljso, obilnejšo košnjo zelo dobrega sena. Posebno tam, kjer namakajo z zelo gnojno vodo, da veliko boljše košnje od drugih trav, tako da se nikdo ne spodtika na tem, če mora na vsake dve, tri leta na novo sejati. Sejemo laško pahovko tudi na večletne, trajne travnike zato, ker da že prvo leto gotov dohodek in ker je vsled hitre rasti dobro varstvo onim travam, ki bolj počasi lezejo

kviško, Obe pahovki sta za njivo in travnik enako izvrstni.

3.) Lisičji rep ali metalica je ena najboljših senožetnih trav, dolgo vztraja in ima do metra dolge listke, na kojih gornjem koncu so nasajeni valjasti, precej enako debeli dozdevni ali goljufni klasi. Ta trava cvete zgodaj, od konca velkega travna naprej. Iz klasa strleči prašniki so rjastorumeni. Lisičjemu repu prija bolj krepka, vlažna zemlja, na kateri da veliko množino izvrstne krme, razvije se zelo zgodaj in po košnji in paši zelo urno odraste, zato ga priporočamo jemati v vse zmesi za tri in večletne travnike in ravno tako za trpežne travnike in pašnike, posebno za travnike, ki se dado namakati in sicer ga lahko vzamemo v večji množini. Uspeva najbolje na svežem dobro pognojenem glinastem in ilovnatem svetu, na katerem pa ne sme zaostajati voda, godi mu pa tudi lažji svet v vlažnih legah in v krajih z obilnim dežjem, ako jim le privoščimo dovolj gnoja. Kaljivost semena je le redko nekaj nad 30 odstotkov.

4.) Mačji rep ali Timotejeva trava je tudi trpežna in ravno tako obrajtana na njivi kot na travniku. Na zunaj je cvet zelo podoben onemu lisičjega repa, razločuje se pa od njega po tem, da so male čašne pleve na gornjem koncu

tope in resaste, dočim so pri li-sičjem repu ostre, pa brez res.

Tudi so prašnice pri mačjem repu bolj vijolčne barve in cvetje se prikaže za kake tri tedne pozneje. Ta trava vspeva pri dobri gnojitvi na vsakih tleh izvzemši samo pesek in suh, lahek, kremenast ali apnen svet. Najpopolnejše raste v glinasti in težki, močni ilovnati zemlji, v šotni in močvirnati proti pa prekaša kar zadeva obilne košnje vse druge trave; tudi ima to dobro lastnost, da precej prvo leto da popolen dohodek. Cvete rožnika do velikega srpana in doseže 40 do 120 cm višine. Seme je fino in težko in ima primeroma zelo visoko kaljivost. Pripraven je mačji rep za dve in triletne, ravno tako, kakor za večletne in večne travnike. Ako ga je na travniku veliko, ima to napako, da rad izpodrine in zaduši druge, boljše in deloma tudi bolj trpežne trave.

5.) Pasja trava se hitro spozna po svojem ličnem, glavnikasto peresastem cvetnem klasu in po svoji togi bilki. Pasja trava je ena najboljših spodnjih trav, kar jih imamo in bi jo morali zato veliko bolj rabiti za umetne travnike nogo doslej. Pasja trava ima trpežno koreniko, iz katere poganjajo razrastki, in njene krepke, trde korenine segajo globoko v tla, vsled česar se prav posebno prilega za suh in trd svet. Tudi na lahkih, malo apnenih tleh se še sponaša, ter ima močno odporno silo proti suši. Pasja trava ima to dobro stran, da se ob drugi košnji zelo močno razraste in ako jo je dovelj nasejane da zelo veliko otave. Imeli bi jo privedati vsem travnatim zmesem za dve in triletne, kakor tudi za ostale košnice. Ker je to seme zelo drago, bi priporočali, da ta ali oni gospodar poskusi nasejati pasje trave same, da pridelava semena.

6.) Vonjavka ali rosulja ima liste pokrite z mehkiimi dlačicami, večji del lista pa tvori nožnica.

Klaski imajo samo po dva prašnika in po dve neenakoveliki manjši plevi. Vonjavka je zato hvale vredna, ker da senu prijetni, blagi vonj; eter ki je vzrok prijetnega duha, vpliva tudi na prebavnost krme ugodno. Rosulja da pri prvi košnji le malo pridelka, zato pa ob drugi toliko več navrže. Za sušo in mokroto se ne meni veliko in je zato v prvi vrsti pašna rastlina. Ker ima klas čisto in lepo barvo, zato je vonjavka tudi primerna rastlina za zmesi za ruševino v parkih in lepotnih vrtovih. Najbolje se počuti v globoki, mastni in vlažni črnici. V mokrih močvirnih tleh se izvanredno razkošati, tudi s senco drevja in namakanimi travniki je dokaj zadovoljna; vendar pa lahko naletimo nanjo tudi na pustih peščenicah. F. P.

O rastlinskem kolobarjenju.

Pri naših starih je bilo običajno še tripoljno gospodarstvo, t. j. vrstilo se je zimsko žito z jarim žitom in praho. Pozneje, ko so prinesli od onstran luže krompir in deteljo, je nastopilo zboljšano tripoljno gospodarstvo, kjer se je en del prahe rabil za te rastline. Toda tudi zboljšano tripoljno gospodarstvo je izpodrinilo kolobarno gospodarstvo. Kolobarjenje imenujemo menjajoče pridelovanje listnatih in bilnatih rastlin, pri čemur praha popolnoma odpade, ozir. se ohrani le v izjemnih slučajih.

Vže pred sto leti je kmetijski učitelj dr. Albert Thaer zastopal ta sestav in vendar se še do danes ni popolnoma posrečilo starega če tudi zboljšane tripoljnega gospodarstva popolnoma izpodriniti, če tudi ima kolobarjenje velike prednosti.

Pri tripoljnem gospodarstvu sledi žito za žitom, dočim pri kmetijskem kolobarjenju potisnemo vmes kako bolj listnato rastlino.

Prednosti kolobarjenja so mnogovrstne. Podobne rastline stavi-

jo zemlji tudi podobne zahteve, tako so na pr. žita, rastline s plitvimi koreninami, ki jemlje svojo hrano z gornjih zemeljskih plastij in potrebujejo lahko raztopnih redilnih snovij, žita zemljo le malo obsenčijo in ji ne dajo potrebne godnosti. Listnate rastline, kakor pesa, fižol, detelja in dr. poženo rastline globoko v tla in izkoristijo tudi redilne snovi spodnjih plastij, obsenčujejo tla močno in povspešujejo dodelanost (godnost) zemlje. O stročnicah: fižolu, grahu, detelji itd. vemo tudi, da si morejo osvojiti dušik iz zraka v hrano, da torej ne požele od materne zemlje veliko dušika, ampak jo celo na dušiku obogačeno zapuščajo. Vsi ti vzroki močno govore za kolobarjenje. Pa to še ni vse! Ako več let zaporedoma sejemo na isto njivo žito, pospešujemo s tem močno plevel in razne rastlinske bolezni, ki jih provzročajo razne glivice-zajedavke (parazitje), kakor tudi pogubno delovanje živalskih škodljivcev, ogrcev in družega črvovja. Mnoge kmetijske rastline jemlje iz zemlje posebno dušik, druge kalij in še posebno apno in tudi to dejstvo govori za menjavo sadežev.

Znano je, da del redilnih snovij, ki jih podamo rastlinam v obliki gnojil, počasi pada v dolenje zemeljske plasti. Ako več let za povrstjo sejemo na isto njivo žito, izkorišča le to redilne snovij gorenjih plastij. Pri naslednji žitni setvi moramo zopet močno gnojiti in snovi spodnjih plastij ostanejo zopet neizrabljene in se pogreznejo morebiti popolnoma v spodnji svet, dočim bi bila vmesna listnata rastlina te snovi lahko obrnila sebi v prid.

Dalje puste nekatere rastline več korenin in strnišča za seboj nego druge. Rastline z dolgimi koreninami otvarjajo spodnje zemeljske plasti na ta način, da jih prodirajo in potem, kadar segnijo, pustijo cevke za seboj, po katerih more vlaga stopati kviško in je

na drugi strani tudi žitnim koreninam omogočeno prodiranje v nižje plasti. Ako imamo kolobarjenje pravilno urejeno, bo v njem tudi pridelovanje krme našlo častno mesto. In ker so pridelki sploh večji, je moč živinorejo v obče razširiti, na ta način se pridobi zopet več gnoja, kar znova ugodno vpliva na dohodke poljedelstva.

Kadar določujemo, ozir. pre-mišljamo, kateri sadež naj sledi temu ali onemu sadežu, imamo vselej paziti na to, da pusti prejšnji sadež tla v takem stanju za seboj, ki je naslednjemu pridelku kolikor moč ugoden in zahteva kar le mogoče malo dela. S takim kolobarjenjem dosežemo, da je tudi črna praha nepotrebna. Smoter prahe je najpreje ta, da zatiramo plevel, potem pa, da damo zemlji tako zelo potrebno godnost. Neko stopinjo godnosti mora imeti vsaka rastlina, samo da nekatere večjo, druge manjšo, ako hočejo vspevati povoljno. Ako pravilno kolobarimo, damo njivi tako godnost brez vsake prahe. Vemo, da je zlasti žito v tem oziru objestno in da hoče imeti dobro dodelano zemljo, zato je prišlo tudi v prejšnjih časih žito vselej na praho. Dalje tudi vemo, da žito pusti zemljo precej trdo za seboj, iz česar smemo sklepati, da žito za žitom ne more biti Bog ve kaj. Seveda se da s skrbnim obdelovanjem in umetnim gnojilom marsikaj izsiliti, toda mi hočemo in moramo gospodariti kolikor se le da po cení. Ako pridelamo po žitu okopavine in stročnice, bomo delali zemlji potrebno godnost brez posebnih denarnih stroškov. Z večkratnim obdelovanjem s plevelnim, okopavalnim in osipalnim plugom se tla temeljito prerahljajo.

Zraven pride izvanredno ugodni vpliv sence, vsled koje nastane v prsti nekako vrenje, ki ima svoj vzrok v nekem kemičnem postopu, v kojem igra ogljenčeva kislina važno vlogo. Prst je, kadar je godna, zamolkle, temne barve in

se prevleče z bleskočo plastjo tako imenovanih alg — to je majhnih rastlin — kar je najgotovjše znamenje, da ima zemlja potrebno godnost. Ta proces opažamo pri vseh listnatih rastlinah, če jih le pravilno obdelujemo. Na ta način dosežemo isti smoter, kot s praho. Poleg tega so tla zopet pripravna nositi žito z vspehom brez velikega truda in gnoja.

Vse te rastline, ki pridejo v poštev, nam razven krompirja in graha ne dajo naravnost denarnih dohodkov in zato moramo celo svojegospodarstvo uravnati kolikor moč na lepo in močno živinorejo. Pa tudi krmskim rastlinam bomo dajali pri svojem kolobarjenju odličnejše mesto nego doslej, da bomo dobili večje košnje in posledica tega bo, da bomo mogli obilno krmiti. Ako bomo pa bogato krmili, bomo dobili tudi obilno dobrega hlevskega gnoja, kar zopet ugodno vpliva nazaj na poljedelstvo. Celi krog bo potem ta-le:

„Mnogo krme, mnogo mleka, gnoja, mnogo žita, mnogo denarja!“

Ako vpeljemo urejeno, pravilno kolobarjenje ne bomo pridelali nič manj žita nego doslej, če tudi bomo manjšo ploskev ž njim zasejali ne bo nam nikoli primanjkovalo slame in naši dohodki iz živinoreje se bodo pomnožili.

Franjo Novak ali: Poljedelec, kakoršen bi moral biti.

Živinoreja.

Teleta obolela na popku.

(Po Steuer-ovi „Sosedovi živinoreji“).

Pajerjev oče so dobili dva prav lepa telička, ki sta se sprva prav dobro sponašala. Po štirinajstih dneh pa kakor bi odrezal junček ni hotel več jesti. Z nazaj obrnjeno glavo je ležal nemo in brez življenja v stelji. Vstajanje je delalo ubogi živalici težave.

„Teliček nam pride preč“ se pritoži nekega dne gospodinja

Minka, „jaz si ne vem več pomagati.“

„Tudi jaz ne vem, kaj bi bilo revšetu“, pravi Pajer. „Tele nima ne driske ne oteklih členov in vendar je tako zelo slabo, da pač ne bo dolgo, da pogine. Vendar pa povprašam soseda, morda mi le da dober svet“.

„Stori to!“ prosi žena. „Sosed nam je že tolikokrat dobro svetoval, morda mu tudi sedaj pride prava misel. Ako družega ne, nam vsaj pove, jeli pametno klicati živinozdravnika ali ne.“

Gospodar urno odide in se vrne že čez malo minut s sosedom.

„Tukaj je tele, ki nam dela take skrbi“, pravi kmetica, kažoč na bolno shujšano stvar v stelji.

„Reč je v resnici videti zelo resna“, maje sosed z glavo. „Toda oglejmo si žival malo natančneje. Prinesi mi šop slame, da poklek-nem nanj. Najbrže bi tele ne moglo kaj dolgo stati, če bi ga dvignili.“

Pajer prinese slamo in na nji klečoč je mogel sosed opazovati žival od bližje.

„Srce slabo bije“, pravi čez nekaj trenutkov, „čujila so že oslabela in tu od popka se vleče nekaj, kakor klobasasta, debela vrv globoko notri v trebuh. Zdi se mi, da je del popka vnet in strjen. Stvar je nevarna, zelo nevarna. Ja, če bi bilo vnetje zunaj, potem bi se dalo veliko lažje kaj napraviti, potem bi se dalo vsaj upati, da nastane gnojna bula, ki bi se odprla in zopet zacelila. Tudi okrog popka je precej oteklo. Prijatelj, bojim se, da ti tele pogine, ako ne pride takoj pomoč.“

„Ali naj pokličem zdravnika?“ vpraša Pajer. „Tele je od zelo dobre krave“.

„To bi ti svetoval“, odvrne sosed, „morda operacija na popku le še pomaga“.

Sosed se poslovi in čez eno uro že dirja naš znanec Matija z mlado kostanjevo kobilo, ki se mu je pred letom splašila vsled si-

nove nerodnosti, v mesto po živinozdravnika. Proti večeru se oba pripeljeta. Zdravnik takoj preišče telička.

„Tu ni nobene pomoči več,“ odloči slednjič živinozdravnik. „Prav gotovo je že vsa kri zastrupljena vsled „infekcije“ ali okuženja, ki izvira od popka. Popek sam je zelo otekel in trd. Operacije (rezanja z nožem) tukaj ne morem izvršiti in če bi se tudi posrečilo bolešno, strdeno vrv izrezati iz trebušne votline, bi to vendar ne imelo nobene vrednosti, kajti to okuževanje je vže dalje časa trpelo in bolešni, kužni trosi so vže davno prešli iz popka v krvotok.“

„Potem dam tele koj zaklati,“ hitijo Pajerjev oče. „Ali bo meso še dobro za rabo?“

„To bi vam odločno odsvetoval,“ odvrne živinozdravnik. „Tele je že na pol kost in koža, in kar je še mesa je čisto rdeče in ne vzbuja posebnega teka. Morda bi bilo celo zdravju škodljivo. Bolešni in kužni trosi so pač po celem telesu razširjeni.“

„Jaz sem pa slišal, da se s kuhanjem zatro vse škodljive kali,“ meni zopet gospodar.

„Imate že prav,“ ga zavrne živinozdravnik. „Kužne glivice z močnim kuhanjem že zateremo. Kar pa s kuho ne moremo uničiti, to so snovi, ki jih ti strupni trosi povzročajo v okuženem telesu. Te snovi so mnogokrat nevaren strup. Dokazati pa se dado le redko z veliko težavo ali sploh ne. Zato ne uživajte nikoli mesa od živali, ki so dolgo trpele na gnjilobnih oteklinah.“

„A, če je pa taka, potem se bom pač čuval jesti to meso,“ zagotavlja gospodar. „Vendar pa dam vseeno ubogo žival zaklati, da jo rešim trpljenja. Tudi me mika videti, kakšen je popek, od katerega vsa bolezen izvira.“

„Ako tele takoj zakoljete, potem jaz sam izvršim sekcijo (raz-

telesbo),“ meni zdravnik. „To bi mi bilo zelo povšeči.“

Matija pokliče koj mesarja in v nekaj trenutkih je bilo tele mrtvo. Ko živinozdravnik odpre trebušno votlino najde popkovo vrvico od kože pa do jeter močno oteklo. V sredi te vrvice je bila votlinica (kanal) debela kot gosje pero in napolnjena z gnojno maso.

„Kako pride ta gnoj notri v popek?“ vpraša Matija. „Vsaj ni bilo na popku od zunaj nikoli ničesar opaziti.“

„Ako se popek po rojstvu živali kaj poškoduje,“ razlaga zdravnik, „potem pridejo glivice po majhnih razpokah v notrino, ako se nahajajo v hlevu. Večinoma pa se nahajajo. Tudi žolčasta tvarina popka v prvih dneh je kakor za nalašč pripravna sprejeti take strupne trose.“

„Ali se temu ne da odpomoči?“ vpraša sosed, ki je celi čas molče pazljivo poslušal.

„Stvar je taka, kakor pri teležji hromoti,“ odgovarja zdravnik. „Najbolje je, ako se v hlevih, kjer se je pripetila ta bolezen, popek novostorjene živali spira s $\frac{1}{2}$ odstotno lizolovo raztopino, t. j. na 1 liter vode kavino žličko lizola. Spirati pa je treba z vso previdnostjo z mehko, čisto gobico. Ako bi zmivali brezobzirno in s silo: potem bi popek šele prav ranili. Tudi je treba pri storitvi, posebno če je treba pomagati, skrbeti za to, da se popek s silo ne odtrga.“

„V tem oziru smo najbrže ravnali napačno,“ opomni po kratkem premisleku Pajer. „Bila je težavna storitev. Dva moža sta morala biti na pomoč in slednjič se je popek nenadoma odtrgal.“

„Prihodnjič skrbite, da se kaj takega ne prigodi več,“ priporoča zdravnik. „Tudi zmivajte od zdaj za naprej vsakemu teletu popek s $\frac{1}{2}$ odstotno lizolovo raztopino trikrat na dan in prav previdno. Pazite pa, da ne bo mogla krava popka lizati. Kajti, ako bi prišlo

do tega, potem bi utegnila krava lizati s toliko silo namazani popek, da bi ga napol iztrgala, kar sem vže sam videl.“

Pajerjev Matija obljubi storiti vse po zdravnikovem naročilu in zdravnik odide.

Za živinorejce.

V poljskem klubu avstrijskega drž. zbora je poslanec Wielowieyski stavil predlog, naj se vlado pozove, da bolj podpira ne le živinorejo, ampak tudi trgovino z živino in da naj se v ta namen v poljedelskem ministerstvu ustanovi poseben prometni urad za trgovino z živino.

Mlekarstvo in sirarstvo.

Kateri način plačevanja mleka je najbolj pravičen?

(Odgovor na vprašanje, po Alfovih vesteh.)

Da se bo mleko kedaj plačevalo po vsebini maščobe, to se pravi po njegovi pravi vrednosti, to bi se pač staremu bohinjškemu planšarju nikoli ne bilo sanjalo; saj on ni poznal ne knjigovodstva, ne table ni krede, ampak je vrezaval svoje križe-kraže, s kojimi je zaznamoval količino donešenega mleka na rovaš svojih donalcev in rovaše hranil do obračuna ali obrajta. Sprejemal je v najboljši veri mleko na staro mero in ako je kakega premetenca dobil ravno pri oprasku, ko je z vodo zboljševal mleko, mu je bilo dovolj kazni to, da je ostal dotičnemu liferantu ves denar, ki mu ga je imel dati za mleko, na dolgu — za večno in da ga je iz svojega sirarskega svetišča za vselej izobčil.

Novejša kemija nam je dala v roke sredstvo, da ni treba rabiti več tako drakoničnih (silovitih), dasi pravičnih sredstev.

V urejenih mlekarnah se mleko sedaj ne plačuje samo po množini ampak tudi po kakovosti, ker je v mleku najdra-

gocenejša obstojina maslena tolšča, zato je dovolj, ako to natančno določimo. To storimo lahko in hitro s pomočjo posebnega stroja, ki mu pravimo acidbutirometer.

Kakor znano, se suče vsebina tolšče navadnega dobrega mleka (normalnega mleka), t. j. mlečne mešanice od najmanj 4 do 5 krav, med 2·8 do 4·5 % in več.

Da razliko med različnimi mlečnimi vrstami še bolj osvetljimo, podamo tu jedno primero iz resničnega življenja:

V neko mlekarno dajejo mleko radi krajšega računa samo trije udje A, B, in C.

A da vsaki dan 50 litrov, na mesce tedaj 1500 litrov mleka ki ima tolšče 3·0%,

B da ravno toliko (1500 litrov) mleka s 3·5% tolšče in

C da 1500 litrov z 4·0% tolšče.

Ako bi plačevala mlekarna mleko le na mero in po številu litrov, n. pr. po 12 vinarjev, potem bi dobili vsi trije liferantje $1500 \times 12 \text{ vin.} = 180 \text{ K.}$

Ako pa se plačuje mleko po tolščnih odstotkih, potem se bo razdelil denar dobljen za prodane mlečne izdelke čisto drugače in sicer tako-le:

A ima $1500 \times 3 = 4500$ tolšč. enot

B ima $1500 \times 3·5 = 5250$ „ „

C ima $1500 \times 4 = 6000$ „ „

vsi skupaj imajo 15.750 tolšč. enot.

Recimo, da se je prodalo gorenjih $3 \times 1500 \text{ l}$ mleka in dobilo zanj čistih 540 K, ki se imajo sedaj razdeliti. Ako delimo naš denar (540 K) s preračunjenimi tolščnimi odstotki v znesku 15.750, potem dobimo ceno za en tolščni odstotek v okroglem znesku 3·42 vin.

Ako pomnožimo tolščne odstotke vsakega liferanta s počezno ceno (3·42 vin.) za en tolščni odstotek tedaj dobimo, da pade na:

A $4500 \times 3·42 = 153·90 \text{ K}$

B $5250 \times 3·42 = 179·55$ „

C $6000 \times 3·42 = 205·20$ „

Skupaj 538·65 K

Torej bi pri plačevanju mleka na litre dobil C 25·20 K premalo B 0·45 K menj, A pa 26·10 K več, nego je mleko v resnici vredno.

Razlika mej A in C bi znašala pri plačevanju mleka po tolšči celih 51·30 K.

To plačevanje je tudi za mlekarne same zato velike vrednosti, ker si sleherni liferant prizadeva dobiti od svojih krav kolikor moč mastno mleko s tem, da jim poklada močnih krmil, vsled tega pa se kolikor toliko zmanjšajo tudi proizvodjalni troški mlekarne.

V sirarnah, kjer izdelujejo tudi mastne sire, bi se morali, ako bi hoteli prav vestno ravnati, ozirati tudi na celotno suho tvarino mleka, ki se lahko preračuni na podlagi specifične teže (s) in tolšče (t) s pomočjo Fleischmanovega obrazca.

$$\text{Suha snov} = \frac{1·2 \times t + 2·665 \times 100 \times s}{s} - 100$$

Lahko se pa preračuni tudi s pomočjo posebnih tablic. V sirarnah je poleg tolšče veliko ležeče tudi na drugih trdnih snoveh, kot so sirnina, protein, albumin (beljakovina), mlečni sladkor i. t. d. in od teh snovij odvisi ali dobimo iz mleka veliko ali malo sira.

Krave treba čisto pomlestiti. Zakaj?

Mleko je neenakomerna (nehomogena) tekočina, ki obstoji iz različnih snovij različne gostote; najlažja snov, t. j. tolšča se nahaja v večji množini v gornjih plasteh tekočine. Vime opominja po svoji vnanjosti na okoli obrnjeno steklenico, katere vrat bi bil ozek. V trenutji, ko se molze, je mleko, ki prvo priteče, najbolj pusto ali ima najmanj tolšče; mleko, ki priteče na zadnje, pa je najboljše. Prvega pollitra je zelo malo, poslednjega pollitra je zelo tolstega, kot so pokazali poskusi z Gerberjevim Acid-Butyrometrom. Razmerje mej tolščo prvega in poslednjega mleka se suče mej 1·45

do 6·56 odstotkov, da celo v višjih mejah.

Da je naša zahteva, naj se krava čisto izmolze in tako vime popolnoma izprazni pametna in zdrava, to kažejo tudi novejša raziskavanja prof. Henry-ja v laboratoriju v Luvenskem (Louvain) Sokslet je v Monakovem dokazal dejstvo, ki je pa mej ljudstvo vse premalo znano, da ima krava, ako se čisto ne molze, vedno manj mleka in, da dobi še to mleko nek poseben in tako neprijeten okus, da zadostujeta 2 meseca takega napačnega ravnanja, da je mleko popolnoma nerabljivo. H koncu naj še omenimo, da se v takem slučaju vime razgreje in vname, postane boleče in da se krava le težko da mlestiti.

Avstr. kmet. list.

Grenko mleko.

Jedna najpogostnejših mlečnih izprememb, ki nam niso ljube, je grenkost mleka. Ako hočemo priti na pravi sled tej mlečni napaki, moramo najpreje določiti, je-li imajo vse, ali samo posamezne molže to napako. Velikokrat zameremo to vže mej molžo določiti, večinoma pa se grenkoba še le pozneje jasno pokaže, ko je mleko vže nekaj časa stalo. Zato se priporoča, dvomljivo mleko v zaznamovanih steklenicah shraniti in ga čez 24, 36 ali 48 ur preskusiti na njegov okus. Ta napaka se pogosto nahaja pri staromolznih kravah, ki so že visoko na času, ker se tu mleko nič več pravilno ne tvori. Proti temu ni nobenega drugega sredstva, nego prizadeto mleko posebej porabiti, ozir. pokrmiti ali še bolje dotične krave postaviti, če mogoče na suho, kar ni samo za kravo, ampak tudi za mladiča velike vrednosti. Da mleko zagreni, more biti vzrok tudi vnetje vimena. Tudi tako mleko je treba posebej porabiti, kajti čisto malo takega mleka pridejanega k dobremu ga lahko popolnoma pokvari.

Ako je mleko vseh krav koj po molži grenko, tedaj mora biti vzrok pokvarjena krma. Tako zamore biti vzrok grenkobe n. pr. pesa posebno taka, ki je trpela vsled zmrzline, ravno tako krmila z grenčicami, stare pokvarjene ogrščine in oljnate pogače, plesnjeva in zaduhla mrva, slama itd.

Ako hočemo zvedeti, ali tu tiči pravi vzrok bolezni, moramo krmljenje spremeniti. Slednjič zamore tudi močno plesniv nastilj provzročiti grenkobo mleka.

Ako pa nastopi grenkost še-le čez nekaj ur, potem imamo pred seboj gnjiloben razkroj mleka, ki ga prevzročajo majčkena bitja, bakterije ali glivice, ki so se naselile v hlevu na vimenu krav ali v mlekarni na mlečni posodi in ki od tod prehajajo v mleko. Ako nekaj časa hladimo, ozir. hranimo mleko v kakem drugem, ne navadnem prostoru, bomo kmalu iztuhtali, če je prostor vir okuženja. Pri tem lahko omenimo, da se mleko v hlevu lahko okuži, ako še tako pazimo na čistoto. Zlo se odpravi še le tedaj, ako se hlev temeljito osnaži in vsi leseni deli dobro namažejo s sveže žganim apnom, dalje, če se vime z mlačno vodo izpira, kateri smo prilili nekoliko karbolne kisline. Ako imamo pa vzrok misliti, da je mlekarski prostor vzrok bolezni, potem moramo ta prostor popolnoma ga izpraznivši temeljito razkužiti. Orodje in stroje, kakor tudi prostor sam je treba z vročo vodo izkrtati. Dobro prezračeni prostor se potem izpostavi skozi 12 do 24 ur razkužujočim žveplnim parom; ko smo ga dobro prezračili, ga zopet lahko rabimo. Ako hočemo biti popolnoma gotovi, potem se svetuje, tudi stene na novo pobeliti. Slednjič še omenjamo, da se da napaki grenkega mleka pogostoma izogniti tudi s tem, da se posoda temeljito očisti z vrelo vodo, ki smo ji primešali nekoliko natronovega luga, potem s svežo vodo poplakne in dobro po-

suši, dalje s tem, da se prvo mleko pri molži spusti na tla, da se pomolženo mleko takoj odstrani iz hleva, kar najpreje posname in kolikor moč nizko ohladi.

Solnograjski poljedelec.

Vinogradništvo in vinarstvo

Mandanje ali odstranjevanje nepotrebnih trtnih poganjkov.

Ker je mandanje trt ponekod še malo poznano, dasi je to eno najvažnejših vinogradskih del, hočemo tu navesti prednosti, ki jih ima to delo, v spodbudo, da bi se mandanje povsod udomačilo.

Mandanje obstoji v tem, da se pravočasno odstranijo vsi trtni poganjki, ki nimajo nič zaroda, ali pa če so odveč in če so predolgi. Prvo mandanje se izgotovi kmalu potem, ko trte poženo. V tem času se odstranijo vsi poganjki na starem lesu; pozneje pa, ko se zarod bolj razvije, se odstranijo oni poganjki na napnencu, ki so brez zaroda. Ako je oko pognalo 2 poganjka, se istotako odstrani šibkejši poganjek, četudi ima kaj zaroda. Sicer težko dè odstranjevati z zarodom obložene poganjke, a s tem se nič ne izgubi, ker se ostali poganjek močneje razvije in na njem viseče grozdje se bolj odebeli, ker hrano, katero bi živela oba poganjka, vživa sedaj le eden.

Poganjki na palcu (rogaču, čepu) se pa ne odstranijo, četudi nimajo grozdja, ker ista sta namenjena za palec in napnenc v prihodnjem letu. Vender pa je pustiti na palcu le 2 in kvečjemu 3 poganjke; enega teh le kot rezervno.

Pozneje, ko postanejo vsi poganjki na napnencu $\frac{3}{4}$ —1 m dolgi, se priščipnejo pri 4. ali 5. listu nad najvišje visečim grozdom. To vpliva mnogo na razvoj in zoritev grozdja.

Ako bi se pustili vsi ti poganjki na napnencu prosto rasti, bi se razvijali le na škodo

grozdju in na škodo poganjkom na palcu. S tem pa, da se jih prikrajša, dobivajo sicer vedno enako množino hrane, kakor popred, a ta hrana se ne zgubi v v dolge in nepotrebne poganjke, marveč pride vsa le grozdju v korist, vsled česar se poslednje toliko bolj debeli. In ker je manj poganjkov in listja, grozdje hitreje in enakomerneje dozoreva.

Nižje kot nad 4. listom odščipniti ni zopet priporočljivo radi tega, ker bi ostali listi dobivali več hrane, nego jo morejo pretvoriti in torej bi se tudi s tem le grozdju škodovalo. Sok oziroma hrana, katero srkajo korenine iz zemlje, gre po lesu kvišku in se porazdeli v liste. S pomočjo svetlobe, zraka in gorkote se vrši v listih velika sprememba in sicer se spremeni najpred v škrob, potem v sladkor in druge tvarine. Kot tak zleze potem v sad. Zato pa ostane drugače vedno sladko grozdje, kislo in tudi ne dozori, če nima dovolj listja ali če to vsled peronospore ali druge bolezni odpade.

Izkušnje so pokazale, da koristijo grozdju le bližnji listi, torej oni nasproti grozdom ležeči in še k večjemu 5. list nad grozdom. Hrana iz družih listov pa zleze le v les.

Nasprotno se pa ravno iz tega vzroka ne smejo prikrajšati poganjki na palcu tako dolgo, da do polovice olesene, kar se vrši navadno šele v drugi polovici avgusta ali meseca septembra. Takrat se ti poganjki prikrajšajo približno 2 m nad palcem. Kadar listje porumeni ali pordeči, takrat neha delovati t. j. pretvarjati hrano na gori označeni način; zato pa tudi les le dozoreva, ne dobiva pa nikake hrane več. Zato pa se mora skrbeti, da se listje čim dalje ohrani zdravo in zeleno, kar se doseže z uporabo glive pokončujočih sredstev, v prvi vrsti z bakreno galico in žveplom, torej s škropljenem in z žveplja-

njem. Čim dalje časa ostane listje na trti, tembolj dozori les in tem rodovitnejši je ta v prihodnjem letu.

Čez 3—4 tedne po prvem preščipavanju poganjkov na napnencu, se morajo novo nastali spet na istem mestu odstraniti in pozneje še enkrat, ako postanejo predolgi. Pripeti se pa, da nastavijo nekatere trte n. pr. italijanski rizling in modra frankinja mnogo novih grozdčkov na teh tako pozno nastalih poganjkih. V južnih krajih ne kaže teh odstranjovati, ker popolnoma dozore, čeravno 2—3 tedne pozneje kot drugo grozdje.

X.

Kajenje vinogradov.

Društvo za varstvo avstrijskega vinstva je izdalo za vinorodne kraje na Nižjeavstrijskem naslednji oklic:

Na podlagi skušenj je društvo sklenilo pozvati vse vinogradnike v vinorodnih krajih, naj določijo kurišča, da se bodo mogli vinogradi s skupnim delovanjem obvarovati pred nevarnim sovražnikom, namreč pred spomladanskim mrazom.

Skušnje, ki so se s kajenjem dosedaj dosegle in ki se vsem vinogradnikom priporočajo, obstoje v naslednjem:

1.) V vsaki vinorodni občini naj se določijo kurišča, kakor sklense odbor. Vsi tozadevni stroški naj se izplačajo iz občinske blagajne ter naj se, če je treba, pozneje poravnajo z občinskimi dokladami.

2.) Glavni namen kajenja je preprečiti, da se ozračje ne ohladi tako, da bi trtni poganjki zmrznili. Vse trte ne zmrznejo pri enaki toplini, marveč je to odvisno od vrste trt, od kraja, od starosti itd. Vendar zadostuje, če je toplina malo pod 0 (ničlo).

3.) S kajenjem se hoče doseči, da se v zrak vzdigne kolikor mogoče veliko pare, ki zmrznjenje

najbolj zabranjuje. Radi tega naj se kadi z vlažnimi tvarinami, na primer z vlažno steljo, z mahom, z gnojem, s trtnimi odpadki, s čreslom, itd. Smola, katran itd. stane preveč.

Priporoča se, naj se najprej iz trtnih ali enakih odpadkov napravi kolobar, in v ta kolobar naj se namečejo tvarine, za kurjavo določene. Kolobar se zažge s slamo ali s petrolejem, da se hitreje vname.

4.) Neobhodno potrebno pa je, da se to kajenje izvršuje sporazumno, kajti le na ta način se doseže dober uspeh.

5.) Veliki ognji naj se napravijo na vseh za to pripravnih krajih v vinogradu, kajti čim več jih je, tem bolje je. Z majhnimi ognji se ne doseže zaželjeni uspeh.

6.) Da se ve, kdaj preti nevarnost, naj se v kakem mrazu izpostavljenem vinogradu postavi toplomer približno $\frac{1}{2}$ m nad zemljo. So pa tudi posebne priprave, ki z neko gotovostjo že na predvečer naznanjajo nastop mraza. Toplomer naj opazuje le dobro izšolana oseba.

7.) Zažgati se mora, kakor hitro toplomer kaže med $+1^{\circ}$ in 0° in če še vedno pada, posebno pa če je jasno in tiho vreme. Kajenje se mora nadaljevati do solnčnega vzhoda. Ako se med kajenjem pooblači ali če postane vetrovno in kaže, da mraza ne bode, naj se ogenj uduši, da se kurivo ne žge po nepotrebem.

8.) Kajenje naj se ne izvršuje samo v nižavah, marveč tudi v visokih legah, ker se potem dim vleže v nižine ter tako najbrž vsled prenasičenja z vlago zabranjuje zmrznjenje.

9.) Vse, kar je za kajenje potrebno, naj se preskrbi pravočasno, da je pri rokah, kadar se potrebuje, kajti le majhna zamuda utegne imeti slabe posledice.

Društvo za varstvo avstrijskega vinstva v Kremsu podaja na zahtevo še posebna, natančnejša po-

jasnila ter sprejema naročila in oddaja posebne za to napravljene toplomere po znižani ceni 6 K za komad.

Sadjarstvo.

Vzgajanje sadnih divjakov.

Vzgajanje sadnih divjakov je precej priprosto delo, a se vender le malokje izvršuje, ker večkrat se bolj izplača kupiti jih od sadjarjev, ki se izključno s tem bavijo, nego jih doma vzgajati. Dobri za cepljenje že popolnoma sposobni, to j 2 do 3 leta stari divjaki, se dobe pri večjih trgovcih s sadnim drevjem po 35 do 48 K tisoč, oziroma po $3\frac{1}{2}$ do 5 K 100 komadov. Da jih morejo oddajati tako ceno, prihaja seveda le od tod, ker jih vzgajajo v prav velikih množinah.

Umestno je pa le, če si moremo primerno množino sadnih divjakov sami doma vzgojiti. Zato pa hočemo tu v kratkem podati navodilo o pravilni vzgoji ter o porabi takih divjakov.

Za setev se vzamejo peške od popolnoma dozorelega in zdravega pa ne prav žlahtnega sadja. Posušiti se jih mora v senci in ne ne na solncu; čez zimo pa se jih hrani v ne prevlažnem in ne presuhem prostoru, da ne splesnijo, odnosno da se preveč ne posuše. Najbolje pa je, če se jih že pred zimo septembra ali novembra v sejalnico poseje, ker se na ta način najbolje ohranijo in pričnejo popred in gotovejše kaliti. Predzimski setev ima le to napako, da semena v zemlji prav rade miši poiščejo.

Temu se pa izogne, če se seme stratificira ali predoskali. To dosežemo s tem, da peške postavimo v lončeno ali drugo tako posodo, pomešamo s peskom in sicer tako, da pride najprej 1 plast 1—2 cm na debelo peska, potem 1 plast pešk, zopet 1—2 cm na debelo peska in zopet 1 plast pešk itd. do vrha. Vsako plast peska

se nekoliko zmoči, da imajo peške dovolj vlage. Napolnjena posoda se postavi na to v hlev, ali pa se jo zakoplje na solnčen kraj v zemljo.

To delo se opravlja koj meseca januarija, tako da, ko nastopi za setev ugodno vreme t. j. marca, v južnih krajih tudi februarija, že vse peške kalijo.

Tako stratificiranje je posebno neobhodno potrebno pri koščičastem sadju, ker koščičasto seme kaj nerado kali in ga je treba še poprej stratificirati kot peške.

Sejalnica. — Stratificirane ali nestratificirane peške se posejejo meseca februarija ali marca v sejalnico. Sejalnica mora imeti dobro rahlo vrtno ali pa vsaj dobro pognojeno zemljo ter solnčno sicer zračno, t. j. ne z visokim zidovjem ali z visokimi drevesi obdano, pa tudi ne prevetrovno lego.

Zemljo se najpred prekoplje $1\frac{1}{2}$ —2 lopati globoko in potem planira oziroma z grabljami poravna. S pomočjo špage se napravijo lešice po 1'20—1'40 m široke in po potrebi dolge; z motiko ali z rovnico se pa potegnejo počezni 8—10 cm globoki jarčki v oddaljenosti 30 cm. V te se potem posejejo peške v primerni gostosti. Ne smejo biti ne pregoste in tudi ne prerredke, ker v prvem slučaju postanejo prešibke, v drugem pa se preveč prostora zastonj potrati. Računati treba pri tem vedno, da morajo rasti posamezni divjaki v oddaljenosti po 8—10 cm.

Tako v jarkih posejane peške se potem posujejo z rahlo zemljo in sicer 3—10 cm na debelo, kar je odvisno od zemlje same in od semena. Lahko kaljive peške se pokrijejo manj, koščice pa bolj, ker poslednje potrebujejo več vlage za kaljenje. Po dokončani setvi se vso zemljo v jarkih z grabljami poravna, nekoliko pritisne in potem zalije.

Priščipavanje ali pikiranje. — Hruškovi, češnjevi,

orehovi i. e. (izvzemši jabolčni) divjaki napravljajo eno glavno globoko segajočo korenino. Da se jih pa prisili, napravljati mnogo stranskih, se jim mora glavna korenina že prvo leto do polovice preščipniti in istotako stebelce, da postane debelejše.

Najbolje je, če se to delo vrši že prvo leto, ko napravi nova rastlinica 3—5 peresc. Posamezne rastlinice se kar izrujejo, se takoj pikirajo ter presade v pikirne lehe in sicer v oddaljenosti 8 do 10 cm v vrstah, vrsto od vrste pa po 30 cm. Pikirne lehe se pripravijo in razdele enako, kakor sejalnice. Pikiranci se presade z vrtnim klinom, da se rastlinice pri izruvanju ne poškodijo, se jih mora popred prav dobro zaliti.

Ako se taki pikiranci presade v prav dobro zemljo, postanejo že v prvem letu godni za zimsko cepljenje. Drugače pa ostanejo še eno leto v pikirni lehi.

Sejalnice kakor tudi pikirne lehe, se morajo poleti pridno pleti in ob suši tudi polivati.

Tako vzgojeni divjaki se potem pocepijo v roki ter posade v drevesnico v razdalji najbolje po 50 cm v kvadratu, ali pa po 60 cm vrsto od vrste in po 40 cm v vrsti; tu ostanejo 3—5 let t. j. dokler ne postanejo za presaditev na stalno mesto ugodna drevesca. Ako se pa ti divjaki ne pocepijo v roki, se lahko presade v isti oddaljenosti naravnost v drevesnico, ter tu po letu okulirajo. Večkrat se taki okulanti bolje sponesejo kot v roki cepljena drevesa. X.

Gozdarstvo.

Spomladno presajanje gozdnih sadik.

Spomladna dela gozdarjeva nas opominjajo raznih napak, ki se pri tem dogajajo, katerih se mora pa vesten gozdar izogibati. Najvažnejša pravila pri saditvi gozdnih rastlin, katere naj lepo vspevajo, se glase:

1. Rabi le dober rastlinski material, izključi vse slabiče in izrodke.

2. Sadike je treba tako vzdigniti iz tal, da tudi male sesalne koreninice ostanejo nepoškodovane.

3. Pred saditvijo sortiraj in razvrsti natančno rastline po njihovi jakosti. Vse rastline, ki imajo koreninice znatno poškodovane ali ki imajo premalo razvit koreninski sestav, se imajo izločiti in uničiti.

4. Vtakni sadike brez prsti, po 10 ali več v enem snopiču predno jih posadiš, s koreninami za trenotek v ne premrzlo vodo in pokrij korenine, ko si rastline vže porazdelil po luknjah, na lahko s prstjo. To namakanje je veliko bolje, nego poznejše škropljenje gotovega nasada.

5. Ako so se rastline daleč in več dni vozile, jih je treba koj ob prihodu prezračiti s tem, da se zavoj odpre, in predno se vsade, jih je tudi pomočiti v ne premrzlo vodo.

6. Ko si rastline porazdelil po luknjah, hiti, da jih čim preje posadiš.

7. Porabi največ četrtingo dneva za kopanje jamic, četrtingo za sajenje, da se zemlja preveč ne izsuši.

8. Rastline posadi tako, kakor so stale poprej, korenine naj imajo naravno lego, vsaka nenaravna sila jim škoduje.

9. Varuj se pregloboke saditve. Sadika naj pride tako globoko, kakor je stala poprej.

10. Napačno je, ako postavim sadiko v jamico, katere dna nisem preje lepo poravnal.

11. Na mokrih tleh ne sadi v luknje, ampak kar na vrhu močvirne zemlje pokrij korenine sadike na debelo s prstjo.

12. Pokrij jamico na okoli rastline z obrnjeno ruševino, pusti pa okrog debla, velik, odprt krožnik prost. Gozdar.

Splošno.

Davki in carina.

Direktni davki.

Zemljiški davek se za letos proračunava na 54,800,000 kron in je za 2 milijona nižji, kakor je bil leta 1900. Čisti dohodek zemljišč v Avstriji znaša po sklepu osrednje komisije za revizijo zemljiško davč. katastra 306,833.880 kron. Zemljiški davek pa znaša 22·7 odstotkov, to je 64,464.410 K. V smislu zakona glede osebne dohodarine se odbije še 15 odstotkov, ki znašajo za tekoče leto 9,670.580 kron, in tako dobimo svoto 54.800.000 kron zemljiškega davka.

Vsled uim se je n. pr. leta 1900 v vseh deželah odpisalo zemljiškega davka 2,695.590 kron, od tega na Kranjskem 19.762 K 34 h, na Koroškem 7801 kron, na Štajarskem 90.997 kron itd.

Hišni davek je leta 1900. znesel 70,040.907 kron, in sicer hišnorazredni davek 10,347.011 kron in hišnonajemninski davek 59,693.896 kron.

Za tekoče leto se hišni davek proračunava na 71,020.000 kron, in sicer hišnorazredni na 9,820.000, hišnonajemninski na 61,200.000 K. Minulo leto je bilo v Avstriji 2,758.810 poslopij obdačenih s hišnorazrednim davkom, od teh na Kranjskem 75.297. Hišnonajemninski davek je moralo lani plačati 193.839 hišnih posestnikov. Hišnonajemninski davek je lani državi donesel 78,393.804 (na Kranjskem 537.284) kron.

Splošna pridobnina je leta 1901 znesla 35 milijonov, za tekoče leto se proračunava na 34,400.000 kron.

Pridobnina od podjetij, ki morajo polagati javne račune, je lani znesla 48,495.000, za tekoče leto je v proračunu 50,995.000 kron.

Rentnina je lani nesla državi 7,330.000, za tekoče leto se proračunava 7,500.000 kron.

Osebna dohodarina je lani znesla 46,900.000 kron, za letos

se proračunava 48,250.000. Leta 1900 je moralo plačati osebno dohodarino 800.357 oseb, in sicer na Kranjskem 7954, na Koroškem 8448, na Štajarskem 44.457, v Istri 6951, na Goriškem 4250 itd.; največ na Niže-Avstrijskem, namreč 286.962 oseb.

Davek od plač je lani znesel 1,800.000, za letos se proračunava 1,820.000 kron. Ta davek plačujejo uradniki, ki imajo najmanj 6400 kron letne plače. Teh vseh je bilo l. 1900. v raznih razredih od 6400 do 30.000 kron in več letne plače skupaj 9949.

Pristojbine od davčnih izterjatev so lani znesle 1,821.500 K, za letos se proračunava 1,955.000.

Zamudne obresti so lani znesle 842.000 kron, za tekoče leto se proračunava 915.600 kron.

Carina.

Uvozna carina je leta 1901. znesla 111,904.800 kron; za letos se dohodki carine proračunavajo na 100,159.100 kron, stroški pa na 6,354.000. Razni manjši dohodki pod tem naslovom znašajo 2,250.000.

Indirektni davki.

Vsi indirektni davki, ako vštujemo tudi carinske dohodke, so za leto 1902. proračunjeni na 905,714.637 kron in so torej več nego trikrat višji od direktnih, ki znašajo 278,235.600 kron.

Od indirektnih davkov donošajo državi največ užitninski davki od žganja, vina, piva, mesa, sladkorja itd. Leta 1900. so užitninski davki donesli državi 293,866.000, lani 296,952.100 K za tekoče leto se proračunavajo na 318,732.100 kron. Ta višji dohodek je posledica zakona z dne 8. julija 1891, s katerim se je zvišala žganjarina za 20 vin. Ker pa se je od žganjarine deželam odkazalo 19,200.000 kron, država nima posebno višjega dohodka od žganjarine. Leta 1900 je dobila država od žganja 71,878.529 kron, lani 79,267.154, za tekoče leto se državna žganja-

rina proračunava na okroglih 90 milijonov kron, od katerih dobe dežele 19,200.000 kron.

Dohodki od drožij se proračunavajo na 830.000, kontrolne pristojbine 600.000 kron. Dac od vina in mošta je lani znesel 11,291.488 kron, za tekoče leto država proračunava 11,050.000 K.

Od piva je država leto 1900 dobila daca 72,995.341, za tekoče leto je v proračunu 77,800.000 kron. Iz države se na leto izvažajo piva okoli 600.000 hl.

Od mesa je država l. 1900. dobila 14,840.000, za tekoče leto je v proračunu 15,550.000 kron.

Davek od sladkorja je l. 1900 državi nesel 94,500.000, za letos je v proračunu 95,900.000 kron.

Mineralno olje je l. 1900. doneslo državi 19,640.572, za tekoče leto se proračuni 17,400.000 kron.

Užitnina od drugih porabnih predmetov se za leto 1900 proračunava na 1,469.000 kron.

(Konec prihodnjic.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 27: Val. Kl. v D. Po navadi plačujejo mlekarne po Kranjskem mleko po naprej določeni ceni na pr. po 8, 9, 10, 10¹/₂ itd. vinarjev. Pri nas smo se tudi zvezali v zadrugo in ljudje silno povprašujejo, po čim se bo plačevalo mleko? Pri nas dajemo posneto mleko nazaj zadružnikom in prodamo le njihovo smetano. Bil sem pa že večkrat priča, ko je naš mlekar preskušaval mleko raznih števil z Gerberjevim acidbuterometrom in sem videl, kako različne dobrote je mleko, ki ima lahko 2·5 (celo manj), do 4·5 (celo več) odstotkov tolsče. Zato mislimo plačevati našim zadružnikom mleko le po tolsčnih odstotkih in ne po fiksnih cenah. Prosim slavno uredništvo, je-li je naše ravnanje pravilno ali ne? Ne vprašam za svojo osebo, ampak zavoljo družih . . .

Odgovor najdete v današnjem članku: „Kateri način plačevanja mleka je najbolj pravičen?“

Vprašanje 28: Jos. K. v P. pri K. Ker me sadjarstvo jako veseli, ip ker imam za nasaditev istega dovolj prostora, si usojam sl. „Gosp. Zvezo“ prositi, da me v cenj. „Nar. Gospo-

darju" pouči, kako naj si na primeren način vzgojim iz peške jablanove in hruškove divjake. Nameravam jih precepiti le z domačimi, manj žlahtnimi, a bogato rodečimi vrstami.

Odgovor 28: Nato vprašanje smo zadostno odgovorili v tej številki pod naslovom „Vzgojanje sadnih divjakov“. Tu pa pripomnimo le, da Vam pač priporočamo cepljenje domačih tam že preizkušenih sadnih vrst, osobito pa takih, ki se dolgo časa drže, odsvetovati Vam moramo pa pomnoževanje manj žlahtnih vrst. Sicer je mogoče, da Vam ondotne razmere tako velevajo, vendar je gotovejše, da se žlahtno sadje hitreje in dražje proda ter da se ga more sploh tudi v druge namene, za napravo mošta itd., bolje izkoristiti.

Vprašanje 29: F. J. v M. Imam jako kalno vino, tako, da je bolj blatni vodi kot vinu podobno. Čistil sem ga z želatino, pa se noče očistiti. Kaj naj napravim s to godlo? Najrajši bi si preskrbel filter, a manjka mi sredstev.

Odgovor 29: Seveda bi si s filtrom najhitreje pomagali, pa vendar očistite dotično vino, če ga sedaj čistite še s špansko zemljo. Za vsak hl (100 l) vzemite približno 100 gr. španske glinice, katero dobite v vsaki drogeriji.

Vprašanje 30: F. M. na Paki. Prvega in tretjega majnika je bilo pri nas tako mrzlo, da je po nekod že zemlja zmrzovala. Ker je bila nevarnost, da nam vse trte pomrznejo, smo začeli tako kuriti, da je bila vsa naša dolina v dimu. Ker si pa v sili vsak pomaga kakor more in zna, da se le večje nesreče obvaruje, so se nekateri tudi drugih sredstev lotili. Tako je n. pr. moj sosed svoje trte s pepelom potrosil, drugi jih je zgodaj zjutraj z vodo škropil enako kakor z modro galico. Sedaj ob 9. uri je vspeh ta-le, da če bi nam na štiri dele dal tak, en del bi nam bil odvzet.

Prosim toraj, da se v prih. štev. „Nar. Gospodarja“ to vprašanje natančno pojasni, kajti sedaj ne vem ali pomaga bolj kurjenje, ali pepelenje ali škropljenje z vodo.

Odgovor 30: Glede kajenja smo omenili že v posebnem članku, kate-rega v današnji številki prinašamo, kako da je pri tem postopati. S pepelanjem sicer ne dosežete pravega smotra, a nekoliko si venvar le tudi s tem pomagata, ker če je list s pepelom potrošen, se izhlapevanje zadržuje, kar igra pri spomladanskem

mrazu glavno ulogo. Škropljenje z vodo pa nič ne koristi.

Vprašanje 31: G. K. v Str. Ali se priporoča univerzalni plug? Zemlja je bolj ilovnata. Bi se dalo z njim okopavati, ogrinjati in druga dela opravljati? Koliko stane?

Odgovor 31: Z univerzalnim plugom morate opravljati vsako poljubno delo, zato pa ima tudi tako ime. Koliko da stane, ni mogoče navesti, ker je cena odvisna od posameznih delov, katere rabite in naročite, kajti vsak posamezni del se da odstraniti in z drugim nadomestiti. Pisite po cenik na trdko Rud. Sack, Maschinen-Fabrik in Wien, II., Nordbahnstr. 36.

Vprašanje 32: G. K. v Str. S čim bi se gnojišče pokrivalo? Sedaj leži popolnoma na solncu.

Odgovor 32: Če vam sredstva dopuščajo, je najbolje, če napravite leseno streho čez celo gnojišče, ali pa da posadite okolo istega taka drevesa, ki po letu naglo rastejo in ki napravljajo mnogo sence in katerim gnojnica nič ne škoduje. Zato je bezgovo drevo (sambucus nigra) najsposobnejše. Pa tudi oreh in murba se ob gnojiščih dobro sponašata.

S e j m i.

Na Kranjskem:

- 11. maja v Senožečah.
- 12. " v Zagorju (za Savo), Koprivniku, Postojni, Zatični, Veliki Loki pri Temenici.
- 15. " Sodražici, Lašičah.
- 16. " Lukovcu, Idriji, Rovišah, Moravčah, Kočevski Reki, Srednji vasi, in na Vidmu poleg Krke.
- 13. " Moravčah pri sv. Križu.
- 14. " v Žerovnici.
- 17. " v Trziču.
- 20. " v Mozelju, Zagorju (Notr.), Radovljici (za blago in živino), Loki, Metliki, Bušiči vasi in Radohovi vasi.
- 22. " Št. Lambertu, Senožečah, Čirniku, Hinjah in na Igu.
- 25. " Št. Gothardu, Maligori Mengšu, Podvelbu, Svibni.
- 26. " v Trziču (pri sv. Trojici), na Vrhniku, Št. Jernej (Kostanj. kant.) Višnji gori.
- 27. " na Vočah in Črnomlju.
- 31. " v Mirni peči in Kostanjevici.

- 1. junija v Osilnici in na Slapu.
- 2. " v Svirci, Motniku, Št. Petru (Notr.) in Litiji.
- 5. " v Dolih pri Litiji.
- 6. " na Vinici.
- 7. " v Loškem potoku.
- 8. " v Rakeku.
- 9. " v Vrhpolju pri Vipavi Kamniku, Tirni in Žužemberku.

Na Štajerskem:

- 11. maja v Olimpu, Rajhenbergu Velenju in Poličanah, Lembergu, Planini, Slov. Gradcu in Teharjih.
- 15. " v Artičah.
- 16. " Gornji Sušici, Mureku, So-seski, Vojniku in na Pilštanju.
- 17. " v Podsedri (Hörberg).
- 20. " v Ljutomeru, Središču, pri sv. Emi, Radgoni, Luči (Leutschach), Marenberg in Laškem.
- 22. " Loki, pri sv. Urbanu in Slivnici pri Celju.
- 24. " pri sv. Filipu v Verocah.
- 26. " v Rogatcu, Vitanju, Slivnici (okraj Maribor), Št. Jurju ob juž. železnici, pri sv. Jurju (pod. Rifn.)
- 28. " pri sv. Trojici (v Gorici.)
- 29. " na Tinskem.
- 31. " na Rečici in Cirkovcah.
- 3. junija v Rajhenbergu.
- 2. " v Novi Cerkvi.
- 4. " Slov. Bistrici (za živino).
- 5. " v Loki.
- 6. " v Gornji Ponikvi.
- 7. " v Kapeli pri Brežicah.
- 9. " pri sv. Primožu pri Blagovici na Pilštanju.

Na Koroškem:

- 12. maja v Šmihelu pri Pliberku.
- 13. " pri sv. Heleni, Št. Lenardu in Št. Mohorju.
- 19. " v Celovcu (14 dni)
- 20. " v Podgorah.
- 26. " v Ovspergu (14 dni).
- 9. junija v Paterjonu in Pliberku (za živino).

Na Primorskem:

- 16. maja v Volovskem in Dolini.
- 22. " v Kastvi.
- 25. " na Kociču (Sežan. kant.) in Grobniku.
- 31. " v Vidmu.
- 1. junija v Vidmu (v Furl.)

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbli zvonov. Edini domači zavod te stroke: **Ijubljana, Medjatova hiša.**

Hranilnica in posojilnica v Marezigah pri Koprju

ima mnogo pristnega črnega vina liter od 15 do 20 kr. in Refoška liter od 20 do 23 kr., prosto postaja Trst ter vabi konsumente za nakup.

Tko želi, da svojo obitelj oskrbi pravim, i naravskim dalmatinskim vinom, neka se obrati na podpisanog **Juraj Gamulin, Jelsa — otok Hvar, Dalmacija.**

Fižol Mauthnerjev brezperesni* izborna dobra vrsta nizkega fižola, koja se pri meni že več let izvrstno obnaša in čudovito dobro rodi, razpošiljam v zavitek po 5 kilogr. za 3 krone 80 vin. poštnine prosto. **Katarina Zihertl, Št. Jurij pri Kranju.**

Veleposestvo najlepše na Spod. Štajarskem se zaradi bolehnosti posestnika proda za 80.000 kron. Pogoji ugodni. Dopise sprejema uredništvo tega lista. 147 6—4

Pri posestnikih v Batujah in Selu sredi Vipavske doline dobi se izvrstno novo belo vino. Cene zmerne. Obrne naj na župnika v Batujah, pošta Črniče. Goriško.

Kmetijsko društvo v Gorjah pri Bledu na Gorenjskem ima na prodaj železne izdelke kakor: sekire, krampe, capine, lopate, živinske zvonce pravilne in dr.

V Buzetski občini v Istri je še do 18.000 htl. črnega in 28.000 htl. belega vina na prodaj. P. t. gostilničarji in drugi interesentje naj se obrnejo na županstvo v Buzetu ali pa na tamošnje društvo za „štednju i zajmove“, katero posreduje prodajo neposredno od producenta.

Kmetijsko društvo v Vipavi oskrbuje svojim članom:

- 1.) Vse potrebščine za vinogradništvo: žveplo, galico, gumico, škropilnice, cepilno orodje, orodje in stroje za kmetijstvo, dalje vsakovrstna semena in umetna gnojila.
- 2.) a) Razprodaja zajamčeno pristno vino, napravljeno iz grozdja svojih članov po novem franc. načinu po 30 kron in višej 100 litrov loco Postojna, bolj trda kislasta vina rudeče in belo (kakor cviček) iz hribov pa po znatno nižej ceni. b) Posreduje p. n. kupcem, ki želijo kupiti pristno vino po nižej ceni od 24 kron naprej nakup in odpošiljatev.
- 3.) Prodaja iz svoje trtnice na Portalis in Monticolo požlahtnjene trte, beli burgunde, zeleniko, zelen po 14 vinarjev komad.
- 4.) Prodaja iz svoje zaloge tudi pristni „tropinovec“, vzorec in cene na zahtevanje.

Oglas iz Istre! „Gospodarsko društvo“ v Pazinu posreduje pri kupovanju vina. Opozorujejo se na te trgovci z vinoin. Društveni urad je v hiši predsednika dr. Kureliča.

Več tisoč sadnih divjakov 2—4letne in nekaj sto komadov hrastovih sadik kupi kmetij. podružnica na Rakeku.

Kmet. društvo v Vipavi proda dobro ohranjen stroj za cepiti trte po znižani ceni.

Ročnih žvepljalnikov (Hudaklinov meh) ima še nekaj v zalogi izumitelj Jos. Hudaklin št. Jernej. Dolenjsko. Komad 4 krone 50 vin.

Salame ogrske 1.70 gld., domače iz šunkna 1.20 gld. domače 1 gld., dunajske 80 kr. Šunka brez kosti (Rollschinke) 90 kr. in 1.10 gld., suho meso 70 kr., suha slanina 70 kr., glavina brez kosti 40 kr. kilo, velike kranjske klobase po 18 kr. in drugo pošilja od 5 kil naprej po povzetju in sicer le dobro blago Janko Ev. Sirc v Kranju. (150) 12—1

50.000 kron znaša glavni dobitok srečk gledaliških igralcev. Opozarjamo naše častite bravece posebno na to, da bode srečkanje nepreklicano dne 19. junija 1902 in da vse dobitke prodajalci po 10% odbitku v gotovem denarju izplačajo.

Trgovina in obrt.

Trgovina.

Koliko je trgovcev, industrijalcev in obrtnikov na Kranjskem.

Sredi letošnjega leta se izvrši obrtna štetev, ki poda natančno število trgovcev, industrijalcev in obrtnikov ter njih uslužbencev.

Približno število trgovcev, industrijalcev in obrtnikov pa je moči sedaj izračunati na podlagi statističnih podatkov zadnje volitve v trgovsko in obrtno zbornico. V trgovinskem odseku je bilo volilcev 2189, v obrtnem pa 6918, torej skupaj 9107. Ker pa je volilec v trgovsko in obrtniško zbornico le tisti trgovec ali obrtnik, ki plačuje najmanj po 5 kron pridobnine na leto, je prišteti h gornjemu številu še število onih trgovcev in obrtnikov, ki plačujejo po manj nego 5 kron pridobnine, da dobimo število vseh trgovcev in partnikov. Takih trgovcev je bilo ob koncu lanskega leta okoli 900, obrtnikov pa okoli 2500, skupaj 3400. Skupaj je torej na Kranjskem trgovcev 3089, indu-

strijalcev in malih obrtnikov pa okoli 9418, skupaj 12,507.

Obrt.

Deželna zveza kranjskih obrtnih združenj.

Pripravljalni odbor je že sestavil načrt pravil in jih predložil vladi v odobritev ter je upati, da se zveza kmalu ustanovi. Namen zveze bo krepko varovati skupne interese pripadajočih ji združenj, ozirama v njej zastopanih obrtov. Sosebno bo zvezi namen: a) podpirati zvezi pripadajoče zadruge glede izpolnjevanja njih zakonitih nalog; b) pospeševati obrtno izobrazbo pomočnikov in obrtnikov; c) pospeševati obrtni, zlasti strokovni pouk; d) pospeševati posredovanje dela in prenočilstvo glede na zadruge in obrte, pripadajoče zvezi; e) pospeševati gospodarsko nabavo surovin in tehnično izpolnjevanje vršbe glede na obrte, pripadajoče zveznim združenjem; f) pospeševati prodajo izdelkov zveznim združenjem pripadajočih obrtov; g) pospeševati naprave in naredbe za preskrbitev cenega kredita obrtnikom, ki pripadajo zveznim združenjem, ter tudi pospeševati, da se uredi razmere glede plačevanja naročnikov; h) pospeševati bolniško zavarovanje mojstrov, pomočnikov in učencev; i) pospeševati podpiranje mojstrov ali pomočnikov, ki so vsled starosti ali invalidnosti postali nezmožni, prislužiti si kaj; k) pospeševati, da se izvede združna, zlasti strokovnozadružna organizacija na Kranjskem; l) izrekati mnenje o obrtnih vprašanjih, stavljenih ji po obrtnih oblastvih ali trgovskih in obrtniških zbornicah.

ZADRUGA

O znižani voznini pri prevozu žvepla na železnicah.

C. kr. železnično ministerstvo je tudi za tekoče leto dovolilo na

polovico znižano voznino pri pošiljatvah žvepla, za uporabiti je v vinogradstvu, za prevoz iz Ljubljane na sledeče postaje dolenjske železnice: Zatičina, Rado-

hova vas, Velikaloka, Trebnje, Mirna peč, Rudolfovo in Straža.

Opozarjamo interesovane kroge, naj pri naročbah žvepla zahtevajo, da odpošiljatelj na vozni list na-

piše: Žveplo v uporabo vinogradstvu. Ravno za toliko znižano voz nino dovolilo je železn. ministerstvo tudi za prevoz žvepla iz vseh postaj c. kr. državne železnice na postaje v Istri in Dalmaciji ali nasprotno.

Vsekako zahteva dotična ministerska odločba, da odpošiljatelj priloži voznemu listu spričevalo c. kr. kmetijske družbe v Trstu ali deželnega kulturnega sveta za Istro v Poreču oziroma kmetijske družbe v Zadru ali trgovinske in obrtne zadruge v Spljetu.

Spričevalo mora imeti potrdilo, da se žveplo uporabi proti peronospori (viticola ali infestans).

Ako bi se ne bila od strani železnice pri kaki pošiljatvi upoštevala omenjena znižana voznina, prosimo, da se pošlje dotični vozni list „Gospodarski Zvezi“, koja bode odveč plačani znesek pri železnični upravi takoj reklamirala.

O znižani voznini za umetna gnojila.

Za pošiljatve umetnih gnojil so uprave avstrijskih železnic tudi za tekoče leto dovolile znatno znižano voznino in obstoji ista v tem, da se uporabi pri pošiljatvah pod 5000 kg tarifni razred A mesto razreda II.; pri pošiljatvah v teži 5000 kg razred B mesto razreda C in pri pošiljatvah v celem vagonu s težo 10.000 kg ali več dovoljen je 15% odbitek vže itak za tovrstno blago primerno nizkega tarifa. V dotične vozne liste napisati je vsekako opombo, da se ima umetno gnojilo uporabiti tuzemsko; kajti brez navedene opazke odpade označena tarifarična olajšava. Ker pa vkljub temu nekatere postaje po navedenih predpisih voznine ne računajo, pošljejo naj se v dvomljivih slučajih vozni listi „Gospodarski Zvezi“, katera pregleda vračunjeno voznino in preplačila takoj reklamira.

Zadruga za prašičjorejo.

V ribniški dolini nameravajo ustanoviti zadrugo za prašičjorejo. V ta namen izdanemu oklicu povzamemo:

Na Kranjskem nimamo polit. okraja, v katerem bi svinjska kuga tako pogosto nastopala, kakor ravno v kočevskem. Vsa prizadevanja visoke vlade in njej podrejenih organov so bila do sedaj prezvspešna, bob ob steno. Komaj da je epidemija malo ponehala, da so se meje našega glavarstva odprle sosednim deželam, že so prišli hrvaški prašičji transporti in z njimi gotovo tudi — svinjska kuga. Kupčije s hrvaškimi prašiči ni možno prepovedati vsled nagodbe z Ogrsko. Ker pa naš kmet dovolj prašičjega materijala ne producira, pokupi od Hrvata vse, da vse, in včasih za lepe novce, katere si mora — posebno revnejši — v največih slučajih še izposoditi. Da našega kmeta prašiči tako zanimajo, je čisto naravno. Prašič je je ena tistih domačih živalij, katera je kmalu in brez posebnega truda za male novce godna. Kaj je prašič proti konju in govedu? Konjereja zahteva denarja in časa; isto govedoreja. Dočim se more s konje- in govedorejo le boljši posestnik pečati, hrani in prireja tudi najrevnejši kajžar po dva ali tri prašičke, kateri mu vržejo za najkrajši čas lepe denarje. Vsled železnice ie zgubil naš kmet skoraj vso vožnjo. Kar rabi za domačo vožnjo, opravi večinoma z voli.

Komisija za premovanje konj vsako leto opaža nazadovanje v konjereji. Z govedorejo tudi ni dosti boljše. Boljša teleta se pokoljejo ali pa prodajo v Ljubljano in Trst. Kar pa doma ostane, je najslabši materijal kateri služi kasneje kot plemenska žival. Naj še omenimo, da se dosedaj govedoreja vsled slabe krme in slabih pašnikov ni mogla povoljno razviti in se tudi v doglednem čusu ne bode.

Naš kmet je torej izključno navezan na izrejo prašičev. S hrvaškimi to ni mogoče. Kdor pozna naše razmere, bo uvidel, da tako dalje ne gre, če hočemo preprečiti, da v najkrajšem času od Grosuplja do Kočevja ne bode prašičjega repa dobiti.

Svinjska kuga je stala kmeta in državo že ogromne svote, pač pa lahko rečemo, sto in sto ti soče, ne da bi bilo komu količkaj pomagano.

Dne 16. marca t. l. bil je v Ribnici zaupen shod, na katerem se je sklenilo, da se osnuje za ribniški in velikolaški okraj zadruge za domačo prašičjorejo.

Denarni promet hranilnic in posojilnic.

Za mesec januar:

Hranilnica in posojilnica v Renčah: Prejemki 6520 K 97 h, izdatki 5811 K 24 h, denarni promet 12332 K 21 h, prejete hranilne vloge 1763 K 99 h, izplačane hranilne vloge 1716 K 12 h, dana posojila 3885 K 98 h, vrnena posojila 949 K 20 h.

Hranilnica in posojilnica v Mošnjah: Prejemki 3481 K 10 h, izdatki 3047 K 44 h, denarni promet 6528 K 54 h, prejete hranilne vloge 448 K — h, izplačane hranilne vloge 1847 K 44 h, dana posojila 1200 K — h, vrnena posojila 1840 K.

V mesecu februarju:

Hranilnica in posojilnica v Leskovci: Prejemki 368 K 16 h, izdatki 266 K — h, denarni promet 634 K 16 h, prejete hranilne vloge 150 K — h, izplačane hranilne vloge 64 K — h, dana posojila 200 K, vrnena posojila — K.

Hranilnica in posojilnica v Renčah: Prejemki 1390 K 76 h, izdatki 1234 K 95 h, denarni promet 2625 K 71 h, prejete hranilne vloge 661 K — h, izplačane hranilne vloge 360 K — h, dana posojila 858 K, vrnena posojila — K — h.

Hranilnica in posojilnica v Mošnjah: Prejemki 2767 K 74 h, izdatki 2210 K 20 h, denarni promet 4977 K 94 h, prejete hranilne vloge 2017 K — h, izplačane hranilne vloge 1715 K 80 h, dana posojila 480 K — h, vrnena posojila 200 K — h.

V mesecu marcu:

Hranilnica in posojilnica v Trzinu: Prejemki 6575 K 34 h, izdatki 6097 K 85 h, denarni promet 12673 K 19 h, prejete hranilne vloge 2715 K 05 h, izplačane hranilne vloge 402 K 16 h, dana posojila 3240 K, vrnena posojila 1 K 90 h.

Hranilnica in posojilnica v Gorjah: Prejemki 10042 K 81 h, izdatki 8940 K 05 h, denarni promet 18982 K 86 h, prejete hranilne vloge 2293 K 30 h, izplačane hranilne vloge 6398 K 58 h, dana posojila 2362 K — h, vrnena posojila 1100 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Škocjlanu pri Dobravi: Prejemki 9842 K 57 h, izdatki 7894 K 01 h, denarni promet 17736 K 58 h, prejete hranilne vloge 3237 K — h, izplačane hranilne vloge 488 K 25 h, dana posojila 7310 K — h, vrnena posojila 800 K.

Hranilnica in posojil. v Frankolovem: Prejemki 16386 K 86 h, izdatki 15091 K 39 h, denarni promet 31478 K 25 h, prejete hranilne vloge 11040 K — h, izplačane hranilne vloge 249 K — h, dana posojila 10730 K — h, vrnena posojila 354 K — h.

Hranilnica in posojil. v Zgor. Besnici:
Prejemki 977 K 48 h, izdatki 950 K 03 h, denarni promet 1927 K 51 h, prejete hranilne vloge 470 K — h, izplačane hranilne vloge 71 K 95 h, dana posojila 870 K — h, vrnena posojila 200 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Dobrepoljah:
Prejemki 42383 K 92 h, izdatki 34276 K 03 h, denarni promet 76659 K 95 h, prejete hranilne vloge 14466 K 49 h, izplač. hran. vloge 6090 K — h, dana posojila 25923 K 33 h, vrnena posojila 14513 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Črnicah:
Prejemki 6152 K 08 h, izdatki 5309 K 25 h, denarni promet 11461 K 33 h, prejete hranilne vloge 1390 K — h, izplačane hranilne vloge 1517 K 73 h, dana posoj. 1180 K — h, vrnena posojila 360 K.

Hranilnica in posojilnica v Črnem vrh nad Idrijo: Prejemki 5993 K 45 h, izdatki 5685 K 64 h, denarni promet 11679 K 09 h, prejete hranilne vloge 1008 K — h, izplačane hranilne vloge 1188 K 64 h, dana posojila 4500 K, vrnena posojila — K — h.

Hranilnica in posojilnica na Vrhniki:
Prejemki 11003 K 25 h, izdatki 8987 K, 07 h, denarni promet 19990 K 32 h, prejete hranilne vloge 5339 K, 40 h, izplačane hranilne vloge 3675 K 56 h, dana posojila 5220 K, vrnena posojila 1000 K.

Hranilnica in posojil. pri Sv. Jakobu ob Savi: Prejemki 2149 K 49 h, izdatki 1593 K 73 h, denarni promet 3743 K 22 h, prejete hranilne vloge 982 K 40 h, izplačane hranilne vloge 444 K 12 h, dana posojila 440 K, vrnena posojila 723 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Zagradcu:
Prejemki 4387 K 50 h, izdatki 3917 K 68 h, denarni promet 8305 K 18 h, prejete hranilne vloge 3817 K — h, izplačane hranilne vloge 314 K 25 h, dana posojila 1800 K, vrnena posojila — K.

Hranilnica in posojil. v Žužemberku:
Prejemki 13624 K 25 h, izdatki 13074 K 81 h, denarni promet 26699 K 01 h, prejete hranilne vloge 11961 K 90 h, izplačane hranilne vloge 1060 K 70 h, dana posojila 2650 K, vrnena posojila — K — h.

Hranilnica in posojilnica v Tunicah:
Prejemki 1382 K 91 h, izdatki 1270 K — h, denarni promet 2652 K 91 h, prejete hranilne vloge 1346 K — h, izplačane hranilne vloge 1270 K — h, dana posojila — K — h, vrnena posojila — K.

Hranilnica in posojilnica v Marezigah:
Prejemki 4072 K 20 h, izdatki 3143 K 27 h, denarni promet 7215 K 47 h, prejete hranilne vloge 140 K — h, izplačane hranilne vloge 21 K 75 h, dana posojila 1160 K — h, vrnena posojila 365 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Srednji vasi: Prejemki 11123 K 09 h, izdatki 6696 K 36 h, denarni promet 17819 K 45 h, prejete hranilne vloge 5201 K — h, izplačane hranilne vloge 580 K 23 h, dana posojila — K, vrnena posojila 670 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Škriljah:
Prejemki 2072 K — h, izdatki 1516 K 10 h, denarni promet 3588 K 32 h, prejete hranilne vloge 1012 K — h, izplačane hranilne vloge — K — h, dana posojila 1510 K, vrnena posojila — K.

Hranilnica in posojilnica v Selcih:
Prejemki 9557 K 64 h, izdatki 7627 K 17 h, denarni promet 17184 K 81 h, prejete hranilne vloge 6066 K — h, izplačane hranilne vloge 2807 K 54 h, dana posojila — K, vrnena posojila 40 K.

Hranilnica in posojilnica v Rovih:
Prejemki 6400 K 43 h, izdatki 5732 K 53 h, denarni promet 12132 K 96 h, prejete hranilne vloge 1725 K 40 h, izplačane hranilne vloge 3230 K 76 h, dana posojila 1290 K, vrnena posojila 1740 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Leskovicah:
Prejemki 4474 K 26 h, izdatki 3505 K 25 h, denarni promet 7979 K 51 h, prejete hranilne vloge 1625 K — h, izplačane hranilne vloge 1385 K 94 h, dana posojila 2080 K — h, vrnena posojila 80 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Renčah:
Prejemki 1820 K 17 h, izdatki 2263 K 58 h, denarni promet 4083 K 75 h, prejete hranilne vloge 1450 K — h, izplačane hranilne vloge 622 K 90 h, dana posojila 1605 K, vrnena posojila 278 K 66 h.

Hranilnica in posojilnica v Gojzdu:
Prejemki 3064 K 23 h, izdatki 2924 K 07 h, denarni promet 5988 K 30 h, prejete hranilne vloge 40 K — h, izplačane hranilne vloge 20 K — h, dana posojila 700 K, vrnena posojila 400 K.

Hranilnica in posojilnica v Mošnjah:
Prejemki 2226 K 75 h, izdatki 2226 K 75 h, denarni promet 4453 K 50 h, prejete hranilne vloge 280 K — h, izplačane hranilne vloge 990 K 44 h, dana posojila 1130 K, vrnena posojila 400 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Vipavi:
Prejemki 47181 K 77 h, izdatki 46376 K 91 h, denarni promet 93558 K 68 h, prejete hranilne vloge 18728 K 86 h, izplačane hranilne vloge 6228 K 46 h, dana posojila 23280 K — h, vrnena posojila 7123 K 80 h.

V mesecu aprilu:

Hranilnica in posojil. pri Sv. Jakobu ob Savi: Prejemki 6350 K 57 h, izdatki 6055 K 46 h, denarni promet 12406 K 03 h, prejete hranilne vloge 604 K — h, izplačane hranilne vloge 4046 K — h, dana posojila 1840 K, vrnena posojila 210 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Selcih:
Prejemki 16692 K 85 h, izdatki 10291 K 99 h, denarni promet 26984 K 84 h, prejete hranilne vloge 10972 K 30 h, izplačane hranilne vloge 6508 K 24 h, dana posojila 3740 K, vrnena posojila 640 K.

Hranilnica in posojil. pri Št. Petru:
Prejemki 34326 K 51 h, izdatki 25939 K 88 h, denarni promet 60266 K 39 h, prejete hranilne vloge 24522 K 20 h, izplačane hranilne vloge 5870 K 19 h, dana posojila 6020 K, vrnena posojila 2946 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Zagradcu:
Prejemki 5594 K 17 h, izdatki 5091 K 21 h, denarni promet 10685 K 38 h, prejete hranilne vloge 3793 K — h, izplačane hranilne vloge 860 K — h, dana posojila 420 K, vrnena posojila 900 K.

Hranilnica in posojilnica v Zgornji Besnici: Prejemki 2337 K 85 h, izdatki 2275 K 72 h, denarni promet 2613 K 57 h, prejete hranilne vloge 1255 K — h, izplačane hranilne vloge 971 K 02 h, dana posojila 1300 K, vrnena posojila — K.

Hranilnica in posojilnica v Tunicah:
Prejemki 3707 K 97 h, izdatki 3369 K 32 h, denarni promet 7077 K 29 h, prejete hranilne vloge 915 K — h, izplačane hranilne vloge 1334 K 52 h, dana posojila 2020 K, vrnena posojila — K — h.

Hranilnica in pos. v Črnem Vrhu nad Idrijo: Prejemki 3761 K 60 h, izdatki 2942 K 53 h, denarni promet 6704 K 13 h, prejete hranilne vloge 901 K — h, izplačane hranilne vloge 1461 K 47 h, dana posojila 520 K, vrnena posojila 1242 K — h.

Zvezina naznanila.

P. T. člani in naročniki, kateri članarine ozir. naročnine za leto 1902. še niso poravnali se opozarjajo, da ako tega nemudoma ne store se bodo iz zadružnega imenika črtali.

VABILO

na

III. redni občni zbor

Hran. in pos. v Loškem (Sp. Štajersko) registr. zadruga z neomejeno zavezo,

koji se bode vršil na Binkoštni ponedeljek 19. maja 1902 ob 4. uri popoldne v zadružnih prostorih.

Dnevni red.

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje računa za l. 1901.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Volitev 2. računskih pregledovalcev.
7. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

Načelstvo.

V Loškem, dne 5. maja 1902.

VABILO

na

I. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice za Izlake in okolico registr. zadruga z neomejeno zavezo, ki se vrši na nedeljo dne 25. maja 1902 ob 4. uri popoldne v hiši Jak. Hribarja v Izlakah (Podšentjuriju).

Vspored:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računa za l. 1901.
3. Prememba pravil.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

V Izlakah, dne 26. aprila 1902.

Načelstvo.

VABILO

na

redni občni zbor

Kmetijskega in konsumnega društva v Št. Juriju ob juž. železnici registr. zadruga z omejeno zavezo, ki bode dne 8. junija t. l. po večernicah v „Deški šoli“ v Št. Juriju ob juž. železnici.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrdilo letnega računa za l. 1901.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Št. Jurij ob južni železnici, dne 9. maja 1902.

Načelstvo.

VABILO

na

VI. redni občni zbor

Kmetijskega društva v Žužemberku registrov. zadruga z omejeno zavezo, koji se bode vršil v nedeljo dne 25. maja ob 3. uri popoldne v „Stari šoli“ poleg župne cerkve.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobrenje računskega sklepa za leto 1901.
4. Volitev 3. članov načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

V Žužemberku, dne 2. maja 1902.

Načelstvo.

sirarja z mesečno plačo od 50 do 80 kron.

Zahteva se izurjenost osobito v izdelovanju surovega masla, kakor tudi sira.

Prosilci vpošljejo naj svoje prošnje na „Gospodarsko Zvezo“ v Ljubljani.

jenim poroštvom, daje s tem na znanje, da je pri rednem občnem zboru dne 9. pr. m. sklenila razdružbo zadruga in se vsled tega opozarjajo ozir. pozivljajo upniki, da se pri podpisani za drugi pravočasno zglasijo.

Mlekarska zadruga v Ra-
dečah pri Zidanem Mostu,
reg. zadruga z omej. poroštvom.

Razpis.

„Gospodarska Zveza“ išče za dve novoustanovljeni mlekarni dva dobro izvežbana mlekarja ozir.

Razglas.

Mlekarska zadruga v Ra-
dečah, registrovana zadruga z ome-

A. Zamrl l. r., **J. Ravnikar** l. r.,
načelnik. tajnik.

Samo v teh zavojih se
dobiva pristna, tako
splošna priljubljena

Kathreinerjeva •••••
Kneippova sladna kava

HOSPODAR
ZAVODNI DRUŽBENSKI

**Bratje
Slovani!**

Kose, srpe,
brusne kamne „Carbo-
rundum“, kepeljne,
vsakovrstne oprave za
poljedelstvo in podrob-
nosti za dom ni treba
pri naših nasprotnikih kupovati.

Vse to ima naprodaj najboljše
kakovosti in po nizkih cenah iz kme-
tovaleev sestoječa češka in krščan-
ska tvrdka: (149) 4-1

Društvo „Hospodar“
zasýlatelský závod
v Hustopečích u Hranic (Mähren).
Zahtevajte obširne cenike, katere vsakomur
brezplačno in poštne prosto dopošljemo.

Stroji za žetev „Star“

so najboljši
na svetu.

Zahtevajte
novi glavni
katalog od
tovarne
za stroje

Jos. Friedlaender-ja
Dunaj XX, Dresdnerstrasse 42-46.

Žrebanje nepreklicno
19. junija 1902.

1 glavni dobitok	à	50.000 K
1	”	” à 5.000 ”
1	”	” à 3.000 ”
2	”	” à 2.000 ”
5 dobitkov	”	” à 1.000 ”
10	”	” à 500 ”
20	”	” à 200 ”
60	”	” à 100 ”
100	”	” à 50 ”
300	”	” à 20 ”
3500	”	” à 10 ”

Vse dobitke izplačajo prodajalci
po 10% odbitku v **gotovini**.

Srečke gledaliških igralcev
à 1 Krono

priporoča:
J. C. Mayer
banka v Ljubljani.

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Ing. Math. Quinz, Dunaj

III/2 Obere Weissgärberstr. 14.

Patent «Lanz»-ov

Posnemalnik za mleko

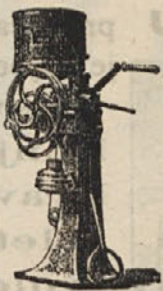
na roko in močno silo garanto-

vano najboljše posnemanje.

140 12-7 Zaloga

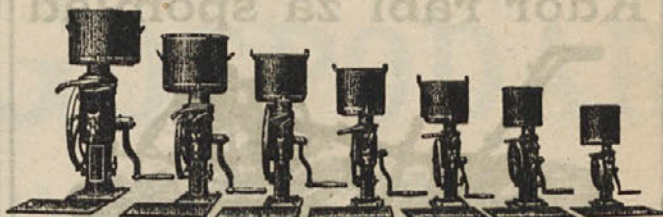
vseh poljedelskih strojev
stroji za košnjo po amerikan-

skem sistemu Jones

Do 1 kilo surovega masla dobimo od krave na teden
več, ako rabimo posnemalnik (najboljši na svetu)

„Teutonia“

Cene :	500	300	200	150	100	75	50 litrov na uro
	775	460	350	275	240	210	150 kron

ocarinjen z Dunaja ali pa od avstrijske meje. Posnemalnik „Teutonia“ se dobiva na-
ravnost iz tovarne ali pa iz skladišča na Dunaju.

Zastopništva na gotov račun ali pa proti proviziji ustanavljajo se do 1. aprila
t. l. po posebno prikladnih izvanrednih pogojih.

Vsa vprašanja treba je poslati na

(146) x-4

»Märkische Maschinenbau-Anstalt »Teutonia« G. m. b. H.
Frankfurt a. Oder.

Novo!

Novo!

Novo!

Ročni stroji za sejati

za deteljo, travna semena,
rž, oves, ječmen, koruzo itd.

Prednosti: Prihranitev se-
mena, rednost v sejanji, velikanska
hitrost. Porabljenost po gorovji,
jarkih in zakotjih. — Ceno in trpežno.

Cena: 50 K za en stroj proti povzetju z Dunaja.

Glavna prodajalnica: (124) 10-9

ECHINGER & FERNAU, Wien, XV. Neubaugürtel 7 u. 9.

~ Razglednike na zahtevanje. ~

„Triumph III“

Je na Avstrijskem
najboljši stroj
za sejati.

== Posebna tovarna ==

Josip Friedlaender

145 15-4 Dunaj, XX., Dresdnerstr. 42.

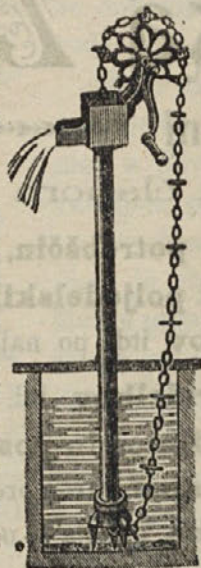
Ako se nočeš pri vsakem izpumpanju
tedaj si kupi gnojnice jeziti,
(142) 12-4

➔ Klementovo ➔

pumpo na verige,

katera prekosi po svoji čudo-
vito veliki izvršitvi in trajnosti
vse druge pumpe. Ta ne ob-
stoji niti iz dil ali zaklopk, niti
iz usnjatih cevij.

Nemogoče je sploh, da
bi se zamašila, zamrznila
ali polomila; veliko posest-
nikov ne izda pri 20letni upo-
rabi niti vinarja za popravo.
Nad 3000 jih je v rabi; več
sto pohval o njih nam je došlo.
Razpošiljam to pumpo na 6te-
denski poskus; ako bi bila pa
ta nerabljava, vzamem jo brez
vsake odkšodnine nazaj.

Josip Klement,

tovarna strojev v Hrobcih-Roudnici ob/L.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

➔ blagajne ➔

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

(134) 24-9

Jajca za valjenje

148 6-3 od plemenitih kur, kakor:

Plymouth Roks	eno po	40 vin.
Hudan velike z čopom		40 .
Dorking srebrnovratne		40 .
bele		50 .
Leghorn bele		50 .
Paduvanke bele		50 .
Taljane progaste		50 .
Vyandot zlatoprogaste		50 .
Lak srebrni		60 .
Hamburški zlatoprizni domači fazan		60 .
belgijske velike kunce prodaja		

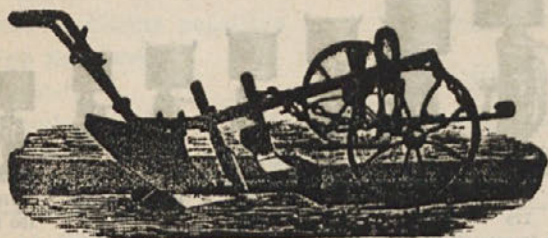
Ivan Kranjc

v Št. Ilju p. Velenje, Štajarsko.

Manj ko 10 jajc se ne odpošlje.

➔ Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah. ➔

Kdor rabi za spomlad

en dober plug, naj si ogleda naše jeklene pluge, katerih ni potreba nič držati, — za orati so veliko lažji in trpežnejši kakor navadni plugi.

Vsakdo dobi plug na poskušnjo

in ga lahko vrne, če mu ne ugaja.

Znano dobra in lahko tekoča vrtila, mlatilnice, slamoreznice, čistilnice, mlina za žito z kameni, mlina in stiskalnice za sadje in grozdje, vse vrste trombe in cevi za vodovode itd. v veliki izbiri v zalogi.

Same blage prve vrste.

Traverze, železniške šine in vse potrebščine za stavbe dobi se po jako nizki ceni in točni postrežbi pri

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino na debelo in drobno in zaloga poljedelskih strojev

Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.

(135) —9

Vsak kmetovalec

se lahko prepriča, da je najboljšo sredstvo konje, krave, teleta, vole, ovce, prašiče i. t. d.

zdrave, močne, hlastežne in debele ohraniti (144) 24—4

živinski prašek

iz lekarne Piccoli „pri angelju“ v Ljubljani, Dunajska cesta.

Zavitek 1/4 kile velja 50 vinarjev; 10 zavitkov 4 krone.

Pošiljatvena naročila proti povzetju.

Centrala za nakup in prodajo!

Gospodarska Zveza

»»»»»»»»»»»»»»»» v Ljubljani »««««««««««««««««««

posreduje svojim članom

nakup vsakovrstnih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, modre galice, žvepla; raznih poljedelskih strojev, vsakovrstnih semen; koruze, moke, otrobov itd. po najnižjih cenah;

prodajo vse vrste kmetijskih pridelkov itd. ter ima v zalogi vse tiskovine za raiffeisenske hranilnice in posojilnice, katerim preskrbi po znižani ceni tudi železne blagajne, varne proti požaru in vlomu.

☛ Zaloga Barthel-ovega klajnega apna, oddaja se od 5 kg naprej. ☛

Posredovalnica za Zvezine trgovce!